

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2002-2003

5 juni 2003

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR CULTUUR, MEDIA EN SPORT

Vraag om uitleg van mevrouw Mieke Van Hecke tot de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken, over de procedure tot bescherming van monumenten

Commissie voor Cultuur, Media en Sport

Donderdag 5 juni 2003

VOORZITTER : De heer Jo Vermeulen

– *De vraag om uitleg wordt gehouden om 14.37 uur.*

Vraag om uitleg van mevrouw Mieke Van Hecke tot de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken, over de procedure tot bescherming van monumenten

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van mevrouw Van Hecke tot de heer Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken, over de procedure tot bescherming van monumenten.

Mevrouw Van Hecke heeft het woord.

Mevrouw Mieke Van Hecke : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, iedereen heeft in de kranten kunnen lezen over het incident in verband met de mogelijke bescherming van een woning van een collega. Het betreft een collega voor wie ik veel sympathie heb en die bovendien in mijn arrondissement woont. Het incident was voor mij de onmiddellijke aanleiding om deze vraag te stellen over de te volgen procedure bij bescherming van monumenten.

De bestaande procedure bestaat uit twee fasen. Eerst wordt het gebouw via een ministerieel besluit opgenomen in een ontwerprijst tot bescherming en gebeurt er een voorlopige bescherming. In een tweede fase wordt al dan niet overgegaan tot een definitieve bescherming van het monument. Tussen de eerste en tweede fase kunnen de eigenaar-bewoner en de gemeentelijke overheid reacties geven op het voornemen van de minister om tot bescherming over te gaan.

Mijnheer de minister, ik heb me op het incident in Eeklo gebaseerd om een aantal vragen te stellen, die betrekking hebben op een stadium voorafgaand aan deze geregelde beschermingsprocedure. Welke criteria worden gehanteerd voor de opname in de Inventaris Bouwkundig Erfgoed, die als basis wordt gebruikt voor het opstarten van een beschermingsprocedure, maar waarbij nog geen sprake is van de voornoemde twee fases ? Zijn eigenaars-bewoners verplicht om aan het onderzoeksteam toe te laten om het interieur van hun woning te beschrijven en te fotograferen ? Bij mijn weten is daarvoor geen decretale basis, maar misschien kunt u me geruststellen.

Bent u van mening dat enkel eigenaars die vrijwillig hun medewerking verlenen aan het vervolledigen van de inventaris, in aanmerking komen voor een bescherming van hun monument ? Het is een beetje een vreemd criterium dat mensen die de bescherming niet willen, geen medewerking hoeven te verlenen en dat mensen die de bescherming wel willen, dat wel doen.

Is het gebruikelijk dat eigenaars, bewoners en gemeentebesturen via persmededelingen op de hoogte worden gebracht van het voornemen van een minister om een aantal gebouwen als monument te beschermen ? Het is nogal evident dat eigenaars, bewoners en leden van gemeentebesturen dit ervaren als iets wat volledig buiten hen om gebeurt.

De voorzitter : Minister Van Grembergen heeft het woord.

Minister Paul Van Grembergen : Mijnheer de voorzitter, dames en heren, het is goed dat de vraag wel wordt gebaseerd op het incident, maar toch in een bredere context wordt geplaatst. De betrokken collega is zo goed als een buurman van me : hij woont ongeveer 10 kilometer ten westen van mijn woonplaats.

Van Grembergen

Een inventaris bouwkundig erfgoed bevat een overzicht van het cultureel, en meer bepaald van het architecturaal patrimonium van de gemeente. De inventaris is altijd ruim opgevat en is gebaseerd op het veldbezoek waarbij elke straat van de gemeente wordt bezocht en de bebouwing wordt onderzocht op zijn bouwhistorische eigenschappen. In principe bestaat er geen historisch-chronologische limiet voor de opname in de huidige aan de gang zijnde inventarisatie, maar in de praktijk wordt die meestal begrensd door het jaar 1940. Nochtans is er na 1940 nog heel wat waardevol bouwkundig erfgoed bijgekomen. De gangbare bovengrens sluit echter geenszins de optekening van recentere, kwaliteitsvolle en representatieve gebouwen uit.

De normen voor de opname in de inventaris werden mettertijd wel enigszins verruimd, parallel met de verbrede visie op monumentenzorg en rekening houdend met de evolutie van de definities 'monument' en 'stads- en dorpsgezicht' in de wetgeving. Zo werd gaandeweg ook aandacht besteed aan straatbeelden, ensembles en volledige stadsgezichten. Dit impliceert dat naast religieuze, burgerlijke en industriële gebouwen, ook een ruim aantal zogenaamde doorsneegebouwen wordt opgenomen, typerend voor het gebied of voor een bepaalde bouwtypologie zoals boerderijen, veldkapellen, arbeidershuisvesting en zo meer. Als er 40 jaar geleden zou zijn gesproken over het klasseren van arbeiderswoningen, zou men hebben gedacht dat we op ons hoofd waren gevallen, want toen werden enkel kastelen en luxueuze gebouwen beschermd. Nu vinden we het belangrijk om te zien hoe beluiken werden bewoond en hoe arbeiders leefden. We vinden dat erfgoed heel belangrijk, maar de functionaliteit en de woonkwaliteit van deze geklasseerde woningen moet behouden blijven. We beschouwen dus niet enkel de Cogels-Osylei als waardevol, maar zoeken accenten in de honderden jaren geschiedenis die achter ons liggen.

Van de belangrijkste gebouwen wordt in de mate van het mogelijke het interieur bezocht. Indeling en elementen van het onroerend kunstbezit als trappen, plafonds, lambriseringen en schouwen worden voor privé-gebouwen niet altijd systematisch vermeld. Het interieur van openbare gebouwen en het voornaamste kerkmeubilair worden wel altijd opgetekend. Aan de hand van de omvang en de aard van het project wordt er in de eerste plaats gestreefd naar de samenstelling van een overzichtsinventaris als werkinstrument voor de speedige bescherming van het bouwkundig erf-

goed. Uiteindelijk wordt een selectie gemaakt uit deze inventarissen op basis van hun artistieke, wetenschappelijke, historische, volkskundige, industrieelarcheologische of andere sociaal-culturele waarden die illustratief zijn voor de historische en architectuurhistorische ontwikkeling van de geobserveerde gemeente. Deze selectie wordt dan voorgesteld als ontwerp van lijst.

Het is goed mogelijk dat een zelfde woning als die in Eeklo, in de stad Gent niet dezelfde beoordeling krijgt. Het is heel goed mogelijk dat Gent of een andere grootstad tientallen van dat soort woning bezit en Eeklo of een andere provinciestadje slechts die ene. Dat speelt mee bij de appreciatie.

Wat het tweede deel van de vraag betreft, is het evident dat eigenaars-bewoners op het moment van de inventarisatie de toegang kunnen weigeren tot hun woning. Het inventaristeam van de afdeling Monumenten en Landschappen kan prat gaan op meer dan 25 jaar ervaring. Zelden leidt hun optreden tot conflicten met de betrokkenen. Niemand is verplicht het team binnen te laten. Normaal gezien wordt er eerst een afspraak gemaakt.

Voor het nemen van foto's van het interieur en/of noteren van gegevens hierover wordt steeds uitdrukkelijk de toestemming gevraagd. Het is uitgesloten dat dit gebeurt zonder medeweten van diegenen die toegang hebben verleend. In dit specifieke geval werd er toegang verleend, maar niet iedereen was daarvan op de hoogte.

Mevrouw Mieke Van Hecke : Het is toch een minimale voorwaarde, dat de mensen worden verwittigd ?

Minister Paul Van Grembergen : Het beschermen van monumenten, stads- en dorpsgezichten wordt geregeld door het decreet van 3 maart 1976, laatst gewijzigd bij decreet van 22 februari 1995. Hierin wordt geen verband gelegd met de inventarissen bouwkundig erfgoed, noch met de bereidheid of uitdrukkelijke toestemming van de eigenaar om een bepaald onroerend goed op te nemen in de ontwerplijst van voor bescherming vatbare monumenten. Het besluit bepaalt uitdrukkelijk dat omwille van het algemeen belang de Vlaamse regering de ontwerpen van lijst van voor bescherming vatbare monumenten vastlegt. Met andere woorden : het akkoord van de betrokken eigenaar is geen randvoorwaarde. Hiertegenover staat dat de eigenaar, volgens hetzelfde decreet, zijn bezwaren kan indienen in de periode van het openbaar onderzoek die loopt vanaf de betekening van het ontwerp van lijst aan de betrokkenen.

Van Grembergen

Hetzelfde decreet regelt de procedure nadat de Vlaamse minister het ontwerp van lijst heeft ondertekend. Artikel 5 paragraaf 2 bepaalt dat per aangetekende brief het ontwerp aan de betrokken eigenaars wordt betekend met kennisgeving van hun mogelijkheden om opmerkingen en bezwaren te formuleren.

Facultatief en omwille van een klantvriendelijke benadering wordt aan de betrokkenen een brochure bezorgd, opgesteld door de afdeling Monumenten en Landschappen, met een verduidelijking van de concrete beschermingsvoorstellen en een uitvoerige toelichting bij de gevolgen van een bescherming. Deze brochure wordt minstens gelijktijdig met hoger vermelde betekening bezorgd. Met het persbericht worden de media ingelicht van het initiatief van de Vlaamse minister.

Mijn medewerker vertelt me net dat er zich in de praktijk blijkbaar wel problemen voordoen. Het is bijna onmogelijk om de mensen op voorhand te verwittigen van de inventarisatie. Dat is niet werkbaar. De administratieve rompslomp zou te zwaar zijn. Meestal worden de mensen op de hoogte gebracht via een plaatselijke krant.

Mevrouw Mieke Van Hecke : In dit geval was er helemaal niemand op de hoogte. De burgemeester en zijn omgeving waren niet op de hoogte. Hij kon de inwoners dus onmogelijk verwittigen.

Ik ben blij met de uitgebreide toelichting bij de te volgen procedure. In dit specifieke geval zijn er echter fouten gemaakt.

Minister Paul Van Grembergen : Ik denk dat 'bezit' in onze cultuur delicaat ligt. Zoals de Britten zeggen : 'My home is my castle'. Aan ons huis mag niemand raken. Ik ben het met u eens dat er zoveel mogelijk communicatie en informatie moet zijn. Dat moet het uitgangspunt zijn. Dit mag evenwel het algemeen belang van de monumentenbescherming niet in de weg staan. Dat is nu niet aan de orde.

Mevrouw Mieke Van Hecke : Ik ga akkoord met de aandacht voor communicatie en informatie, en ik dank u voor uw antwoord, mijnheer de minister.

Het lijkt me logisch dat een burger de toegang tot zijn huis weigert als hij niet op de hoogte is van doelstellingen en timing. Het lijkt me ook niet meer dan normaal dat u kanalen zoekt om de betrokkenen individueel te verwittigen. Bijvoorbeeld een niet gepersonaliseerd strooibiljet in de te bezoeken huizen.

Wat is het statuut van de procedure bij de opmaak van die inventaris ? Alles is geregeld, behalve die eerste fase, de inventarisatie. De rechten van de eigenaars worden niet gegarandeerd. Die brochure, die lijsten, dat is allemaal prachtig, maar net daarvoor zit er een lacune. Er zijn geen regels ingebouwd om de eigenaar te beschermen en in te lichten.

Minister Paul Van Grembergen : Het statuut van de inventaris maakt geen deel uit van de procedure.

Mevrouw Mieke Van Hecke : Ik heb geen probleem met die zogenaamd voorafgaandelijke fase. Alleen moeten er dan wel spelregels worden ingebouwd. Ik bedoel dit niet negatief. Nu is de administratie afhankelijk van de bereidwilligheid van de eigenaars. Aan de andere kant is de eigenaar afhankelijk van toeval. Bij onze collega heeft een medewerker toegang verleend, de volgende keer is het misschien iemand van het onderhoudspersoneel. Voor we het weten komen we thuis en horen we dat er een ploeg ambtenaren op bezoek is geweest, foto's heeft genomen en alles genoteerd heeft. Dat klinkt karikaturaal, maar het is de realiteit. Ik neem aan dat het niet eenvoudig is om de mensen individueel te verwittigen. Bij wegwerven worden strooibriefjes uitgedeeld. Dat kan bij de inventaris toch ook ? Er bestaat toch wel enige planning ? De administratie weet toch waar ze morgen naartoe trekt ? Waarom kunnen er geen strooibriefjes worden gebust via gemeentelijke diensten ? Dat is toch een minimum.

Minister Paul Van Grembergen : Laten we afspreken dat we daarover verder nadenken in een werkgroep en dat we zoeken naar een betere communicatie met de eigenaars-bewoners.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 14.58 uur.*